

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

БОЙКО Оксана Анатоліївна

УДК 351.862.1(477)

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ**

25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

ДНІПРО - 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України.

Науковий керівник - доктор наук з державного управління, професор **КВІТКА Сергій Андрійович**,
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України, завідувач кафедри інформаційних технологій та інформаційних систем.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент **ТВЕРДОХЛІБ Олександр Степанович**,
Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, професор кафедри стратегічних комунікацій навчально-наукового центру стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони;

кандидат наук з державного управління **КОСТЕНКО Віталій Олександрович**,
депутат Подільської районної у м. Кропивницькому ради.

Захист відбудеться *05 травня 2021 р. о 14:00 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.866.01 у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України за адресою: 49044, м. Дніпро, вул. Гоголя, 29, к. 104.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (49044, м. Дніпро, вул. Гоголя, 29).

Автореферат розісланий *02 квітня 2021 року*.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. В. Антонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап українського державотворення, стратегічний курс України на децентралізацію влади та європейську інтеграцію, з урахуванням триваючого збройного конфлікту на сході України, нових викликів та загроз, зокрема техногенного і природного характеру, що постають перед Україною, зумовлюють необхідність удосконалення державного управління у сфері цивільного захисту та подальшого розвитку єдиної державної системи цивільного захисту.

Цивільний захист України є невід'ємною частиною державотворення, однією із складових національної безпеки України, найважливішою функцією Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Кодекс цивільного захисту України визначає цивільний захист як функцію держави, спрямовану на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Подальше реформування системи цивільного захисту потребує вдосконалення державного управління у цій сфері, внесення змін до чинного законодавства та прийняття нових нормативно-правових актів, використання передового досвіду функціонування систем цивільного захисту в країнах - членах Європейського Союзу.

Теоретико-методологічні засади державного управління в історичній ретроспективі та на сучасному етапі українського державотворення, шляхи вирішення ключових питань формування та реалізації державної політики в різних сферах суспільства розглядали в своїх наукових працях В. Авер'янов, Ю. Ангелов, С. Андреев, О. Антонова, В. Бакуменко, Є. Бородін, Т. Бутирська, К. Ващенко, В. Воротін, В. Горбулін, В. Гошовська, О. Зубчик, М. Канавець, В. Карлова, С. Квітка, Н. Колосовська, С. Коник, Т. Крушельницька, В. Луговий, Т. Маматова, В. Марущак, Т. Мотренко, П. Надолішний, О. Оболенський, І. Письменний, Л. Прокопенко, В. Ребало, В. Семенов, С. Серьогін, Г. Ситник, В. Смолій, О. Твердохліб, А. Черевко та інші.

Різні аспекти державного управління у сфері цивільного захисту досліджувались у наукових працях та статтях С. Азарова, В. Андропова, С. Артем'єва, О. Бикова, П. Волянського, А. Довганя, С. Домбровської, О. Євсюкова, Л. Жукової, Г. Іщенко, В. Квашука, В. Ковальчук, Н. Клименко, І. Криничної, М. Криштановича, М. Кулешова, А. Любінського, В. Михайлова, Ю. Рака, В. Садкового, В. Сидоренка, А. Слюсара, А. Терент'євої, В. Тищенка, О. Труша, В. Федорчака, Ю. Харламової, Р. Шевчука, І. Шпильового.

У контексті нормативно-правового та організаційно-функціонального забезпечення єдиної державної системи цивільного захисту найбільш ґрунтовно висвітлювали питання вдосконалення цієї роботи у своїх наукових працях В. Доманський, М. Грищук, С. Крук, О. Лещенко, С. Майстро, В. Юрченко.

Окремі аспекти реформування державного управління у сфері цивільного захисту на сучасному етапі українського державотворення знайшли своє відображення в працях М. Андрієнка, О. Бабаджанової, О. Барило, О. Євдіна, В. Костенка, Р. Кравченка, А. Рогулі, Є. Романченка та інших. Поглиблене вивчення праць науковців та національної законодавчої бази у сфері цивільного захисту сприяли формуванню концептуальних основ дисертації.

Однак слід відзначити, що питання сучасного історичного етапу державотворення організації державного управління у сфері цивільного захисту, зокрема в контексті проведення реформ як на центральному, так і місцевому рівнях, вжиття комплексних заходів з децентралізації влади та європейської інтеграції України, є ще недостатньо дослідженими. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлюється відсутністю на даний час окремого комплексного наукового дослідження з означених питань, яке б охоплювало весь період незалежності України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане в межах комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентові України «Державне управління та місцеве самоврядування» (державний реєстраційний номер 0199U002827) за темою науково-дослідної роботи, що виконувалась у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління, «Соціально-політичні складові становлення та розвитку публічного адміністрування в Україні» (державний реєстраційний номер 0116U002652); а також в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту за темами: «Наукове обґрунтування механізмів державного регулювання психологічного захисту у сфері цивільного захисту України» (державний реєстраційний номер 0113U004501); «Обґрунтування шляхів удосконалення територіальних підсистем ЄДСЦЗ на сучасному етапі» (державний реєстраційний номер 0116U003028); «Дослідження шляхів удосконалення послідовності та змісту роботи органів управління цивільного захисту у надзвичайних ситуаціях» (державний реєстраційний номер 0117U004056). Автором визначено напрями та шляхи подальшого вдосконалення державного управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах українського державотворення, зокрема в контексті децентралізації влади та європейської інтеграції, в процесі реформування системи цивільного захисту, запропоновано напрями практичного застосування напрацювань дисертаційної роботи. Зазначене підтверджується також включенням напрямку «Найважливіші проблеми у сфері цивільного захисту» постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 556 до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування напрямків подальшого розвитку сфери цивільного захисту на сучасному етапі державотворення, у контексті децентралізації влади та європейської інтеграції України.

Досягнення поставленої мети передбачає конкретизацію та вирішення таких дослідницьких завдань:

- визначити теоретичний зміст державного управління у сфері цивільного захисту як складової національної безпеки в сучасних умовах українського державотворення та на тлі триваючого збройного конфлікту на сході України;
- розкрити еволюцію становлення та розвитку цивільного захисту в роки незалежності України та виокремити історичні етапи розвитку державного управління у цій сфері;
- здійснити комплексний аналіз нормативно-правового та організаційно-функціонального забезпечення державного управління у сфері цивільного захисту на всіх етапах його розвитку;
- виявити особливості функціонування Механізму цивільного захисту Європейського Союзу та систем цивільного захисту в європейських країнах, охарактеризувати сучасний стан міжнародного співробітництва у сфері цивільного захисту;
- розкрити сутність і зміст організації цивільного захисту в сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації, здійснити класифікацію його видів у світі та в Україні;
- сформулювати напрями вдосконалення публічного управління у сфері цивільного захисту в умовах децентралізації влади в Україні;
- обґрунтувати стратегічні пріоритети подальшого розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають в процесі реалізації функції держави щодо цивільного захисту.

Предмет дослідження – державне управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах українського державотворення.

Методи дослідження. Для реалізації визначених мети та завдань у процесі дисертаційного дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: абстрактно-логічний (аналіз наукових джерел, нормативно-правової бази за темою дослідження); структурно-функціональний та системний (всебічне вивчення функціонування системи цивільного захисту, організації державного управління у сфері цивільного захисту), історичний (досліджено історичну ретроспективу, еволюцію становлення та розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в роки незалежності України); аналогії та порівняння (оцінено можливості впровадження елементів європейського досвіду функціонування цивільного захисту); синтезу та моделювання, за допомогою якого сформовано рекомендації щодо подальшого розвитку державного управління у сфері цивільного захисту, його реформування; прогностичний та прогнозування (формування положень наукової новизни, висновків та практичних рекомендацій, зокрема пропозицій щодо розробки нових нормативно-правових актів та внесення змін до чинного законодавства). Одним із базових методів дослідження став аналіз фактологічної та емпіричної інформації органів державного управління.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науковому обґрунтуванні комплексу концептуальних положень і розробці практичних рекомендацій щодо державного управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах українського державотворення, у контексті децентралізації влади та європейської інтеграції України. На основі одержаних результатів сформульовано нові положення, що становлять наукову новизну й полягають у тому, що в дисертаційній роботі:

уперше:

– обґрунтовано концепцію організації цивільного захисту в об'єднаних територіальних громадах на основі систематизації результатів реалізації пілотних проектів у регіонах України, що вирізняється ієрархією і масштабуванням розподілу та делегування компетенцій, на підставі чого запропоновано авторський підхід до організації цивільного захисту в об'єднаній територіальній громаді та розроблено проект Типового положення про ланку територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту в об'єднаній територіальній громаді;

удосконалено:

– теоретичний зміст державного управління у сфері цивільного захисту як специфічного напрямку діяльності держави в контексті національної безпеки України та доведено його чільне місце в системі національної безпеки, у т.ч. в умовах збройного конфлікту на сході України;

– класифікацію видів організації цивільного захисту в умовах глобалізації та цифрової трансформації у світі та в Україні, зокрема додатково до існуючих виокремлено: подолання наслідків глобальних катастроф техногенного та природного характеру, протидію світовим пандеміям, захист об'єктів критичної інфраструктури;

– понятійно-термінологічний апарат науки державного управління шляхом уточнення понять «сучасний етап українського державотворення», «державне управління у сфері цивільного захисту», «цивільний захист як специфічний напрям діяльності держави в контексті національної безпеки України», «європейська інтеграція у сфері цивільного захисту», «децентралізація державного управління у сфері цивільного захисту», «реформування організації цивільного захисту на субрегіональному рівні»;

дістали подальшого розвитку:

– підхід до періодизації становлення та розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в роки незалежності України, в контексті змін його організаційно-функціональної форми, нормативно-правового забезпечення та умов функціонування, зокрема виокремлено такі історичні етапи: I – (1991 – 1996 рр.) – становлення державного управління у сфері цивільного захисту; II – (1996 – 2014 рр.) – розвитку – в умовах оптимізації системи центральних органів виконавчої влади; III – (2014 – 2016 рр.) – удосконалення – в умовах збройного конфлікту на сході України; IV – (2017 – т.ч.) – реформування – в умовах глобалізації та цифрової трансформації;

– пропозиції та напрями інтеграції України в Механізм цивільного захисту Європейського Союзу як міжнародну інституцію з реалізації завдань цивільного захисту в частині функціонування пожежної охорони, зокрема шляхом адаптації досвіду її організації в Німеччині, Франції, Італії, Польщі та Словаччині;

– пріоритетні вектори та тренди щодо подальшого реформування державного управління у сфері цивільного захисту, зокрема щодо запровадження системи управління техногенною та пожежною безпекою на основі ризик-орієнтованого підходу, у тому числі шляхом внесення змін до Кодексу цивільного захисту України та розробки проєкту Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України.

Практичне значення одержаних результатів. Основні концептуальні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи мають практичне спрямування та можуть бути враховані під час формування й реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, доведені до рівня конкретних пропозицій для прийняття відповідних рішень щодо їх впровадження Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральними та місцевими органами виконавчої влади, використані навчальними закладами та науковими установами для підготовки та підвищення кваліфікації керівного складу та фахівців у сфері цивільного захисту, співробітників Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Окремі матеріали дисертаційного дослідження використані:

– в діяльності Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України, зокрема, під час розробки та реалізації стратегій, програм та інших документів з інформування громадськості та комунікацій у сферах європейської та євроатлантичної інтеграції (довідка про впровадження від 21.12.2020);

– у практико-управлінській діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій під час розробки проєктів нормативно-правових актів та в практичній діяльності під час забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту (довідка про впровадження від 22.02.2021 № 02-2523/16); підготовки проєктів змін до Кодексу цивільного захисту України (акт про впровадження від 06.03.2017); розробки проєкту Стратегії реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій (акт про впровадження від 22.03.2017); Департаментом організації заходів цивільного захисту апарату ДСНС під час розробки проєктів Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України та Стратегії реформування організації цивільного захисту (довідка про впровадження від 25.06.2020 № 16-9309/16);

– у діяльності Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу (довідка про впровадження від 27.01.2021 № 04/94-21) під час підготовки Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.12.2017 р. № 974-р та плану заходів з її реалізації, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 р. № 342-р;

– у практичній діяльності місцевих органів виконавчої влади: Управління цивільного захисту Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 18.02.2021 № 207/0/134-21); Житомирської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 18.11.2019 № 746/2-11); Івано-Франківської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 20.11.2019 № 1372/0/2-19/01-140); Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 20.11.2019 № 04-6915/32); Хмельницької обласної державної адміністрації (довідка від 29.11.2019 № 62/30-29-5473/2019); Управління з питань цивільного захисту виконавчого органу Київської міської ради (довідка про впровадження від 11.12.2019 № 079-1807); Департаменту з питань цивільного захисту та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Київської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 05.12.2019 № 01.1-11/1623);

– у навчальному процесі в галузевих закладах вищої освіти: Національним університетом цивільного захисту України (акт про впровадження від 10.10.2019); Львівським державним університетом безпеки життєдіяльності (акт про впровадження від 11.10.2019); Інститутом державного управління у сфері цивільного захисту (акт про впровадження від 15.10.2019),

– у науковій діяльності Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту (акт про впровадження від 31.10.2019).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. Основні ідеї дисертаційного дослідження і розробки, що виконані в його межах, зокрема й ті, що характеризують наукову новизну, методологічні засади та методичні підходи до вирішення завдань, практичне значення одержаних результатів належать особисто здобувачеві.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження, висновки і рекомендації оприлюднено обговорено на науково-комунікативних заходах: «Сучасний стан цивільного захисту України: перспективи та шляхи до європейського простору» (Київ, 2016); «Становлення публічного адміністрування в Україні» (Дніпро, 2016 – 2019); «Актуальні проблеми моделювання ризиків і загроз виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах критичної інфраструктури» (Київ, 2016); «Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і практичний аспект» (Дніпро, 2016 – 2019); «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» (Дніпро, 2016 – 2018); «Інституційний розвиток системи публічного управління та адміністрування» (Львів, 2017); «Сучасний стан цивільного захисту України та перспективи розвитку» (Київ, 2017, 2018); «Актуальні питання публічного управління та адміністрування в контексті реалізації адміністративної реформи» (Умань, 2018); «Інформація, аналіз, прогноз – стратегічні важелі ефективного державного управління» (Київ, 2018, 2019); «Актуальні питання підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування» (Київ, 2018); «Публічне управління: XXI століття: синтез науки і практики» (Харків, 2019); «Наукове забезпечення освітньої діяльності у сфері цивільного захисту» (Київ, 2019); «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції

України» (Дніпро, 2019); «Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи» (Одеса, 2019); «Розвиток цивільного захисту в сучасних безпекових умовах» (Київ, 2019); «Надзвичайні ситуації: безпека та захист» (Черкаси, 2019); «Навчання публічних службовців: новітні тенденції та технології» (Київ, 2019); «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ» (Херсон, 2019); «Сучасні методи, інформаційне, програмне та технічне забезпечення систем керування організаційно-технічними та технологічними комплексами» (Київ, 2020).

Публікації. Основні наукові результати дисертаційного дослідження опубліковані в 40 наукових працях, із них: 10 статей у наукових фахових виданнях України з державного управління, 1 стаття у науковому періодичному зарубіжному виданні, 29 – тези доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 285 сторінок, з них 181 – основний текст. Робота вміщує 12 рисунків, 3 таблиці, 5 додатків. Список використаних джерел налічує 339 найменувань, з них 23 іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і ступінь наукової розробленості теми, розкрито її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та основні методи дослідження, сформульовано основні положення наукової новизни, охарактеризовано практичне значення дослідження, наведено інформацію щодо одержаних результатів, зазначено форми її апробації, анонсовано структуру та обсяг тексту дисертації.

У **першому розділі** – *«Теоретичні аспекти державного управління у сфері цивільного захисту»* – розкрито теоретичний зміст організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави в сучасних умовах українського державотворення, досліджено еволюцію державного управління у сфері цивільного захисту в роки незалежності України, здійснено комплексний аналіз нормативно-правового та організаційно-функціонального забезпечення державного управління у сфері цивільного захисту.

Запропоновано визначення сучасного етапу українського державотворення як етапу, що характеризується процесами подальшого реформування всіх сфер діяльності держави, децентралізації влади та поглиблення європейської і євроатлантичної інтеграції.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади функціонування цивільного захисту як специфічного напрямку діяльності держави в контексті національної безпеки України, важливе місце цивільного захисту в системі національної безпеки, зокрема в умовах збройного конфлікту на сході України.

Досліджуючи законодавство з питань національної безпеки України, зокрема Закони України «Про основи національної безпеки України» та «Про

національну безпеку України», де вперше в історії українського державотворення визначено місце та роль органів і підрозділів цивільного захисту як суб'єктів національної безпеки України (ДСНС як складової сектору безпеки і оборони України), проведено порівняльний аналіз та встановлено основні відмінності у визначеному форматі участі органів та підрозділів цивільного захисту в заходах національної безпеки України.

Проаналізовано практичну реалізацію покладених на ДСНС завдань та функцій в умовах збройного конфлікту на сході України, зокрема виконання заходів функціонування територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту в режимі надзвичайної ситуації на території Донецької та Луганської областей, у режимі підвищеної готовності – в інших регіонах України; роботи Міжвідомчого координаційного штабу з питань соціального забезпечення громадян України, які переміщуються з районів проведення антитерористичної операції та тимчасово окупованої території, проведення гуманітарного розмінування, інженерного дообладнання визначених територій, доставки гуманітарних вантажів тощо.

Обґрунтовано необхідність подальшого вдосконалення державного управління в сфері цивільного захисту та механізму взаємодії між суб'єктами забезпечення національної безпеки України.

Розкрито історію розвитку цивільного захисту в роки незалежності України, еволюцію концептуальних поглядів щодо формування та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, державного управління у сфері цивільного захисту, функціонування центральних органів виконавчої влади, на які покладено завдання цивільного захисту. Уперше обґрунтовано історичні етапи розвитку державного управління у сфері цивільного захисту (на рисунку – ДУ в сфері ЦЗ) в Україні, які вирізняються складом і особливостями функціонування центральних органів виконавчої влади, до повноважень яких відносились питання цивільного захисту, та нормативно-правовим і організаційно-функціональним забезпеченням державного управління у сфері цивільного захисту, які зображені на рисунку.

Охарактеризовано сутність, зміст, основні категорії, поняття та принципи державного управління у сфері цивільного захисту. Запропоновано визначення державного управління у сфері цивільного захисту як скоординованої, цілеспрямованої та вмотивованої діяльності органів державної влади у сфері цивільного захисту, визначеній Кодексом цивільного захисту України.

Проаналізовано нормативно-правове та організаційно-функціональне забезпечення єдиної державної системи цивільного захисту. Досліджено стан впровадження положень Кодексу цивільного захисту України, наведено аналіз прийнятих на його виконання Кабінетом Міністрів України постанов та розпоряджень, розв'язання проблем, що постають під час практичної їх реалізації на сучасному етапі розвитку системи цивільного захисту.

У **другому розділі** – *«Державне управління системою цивільного захисту в умовах європейської інтеграції, глобалізації та цифрової трансформації»* – розкрито питання діяльності Механізму цивільного захисту Європейського Союзу та досвід функціонування систем цивільного захисту в європейських

країнах, зокрема в Німеччині, Франції, Італії, Польщі та Словаччині; проаналізовано розвиток міжнародного співробітництва в контексті подальшого вдосконалення системи цивільного захисту в Україні; досліджено деякі питання організації цивільного захисту в сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації.

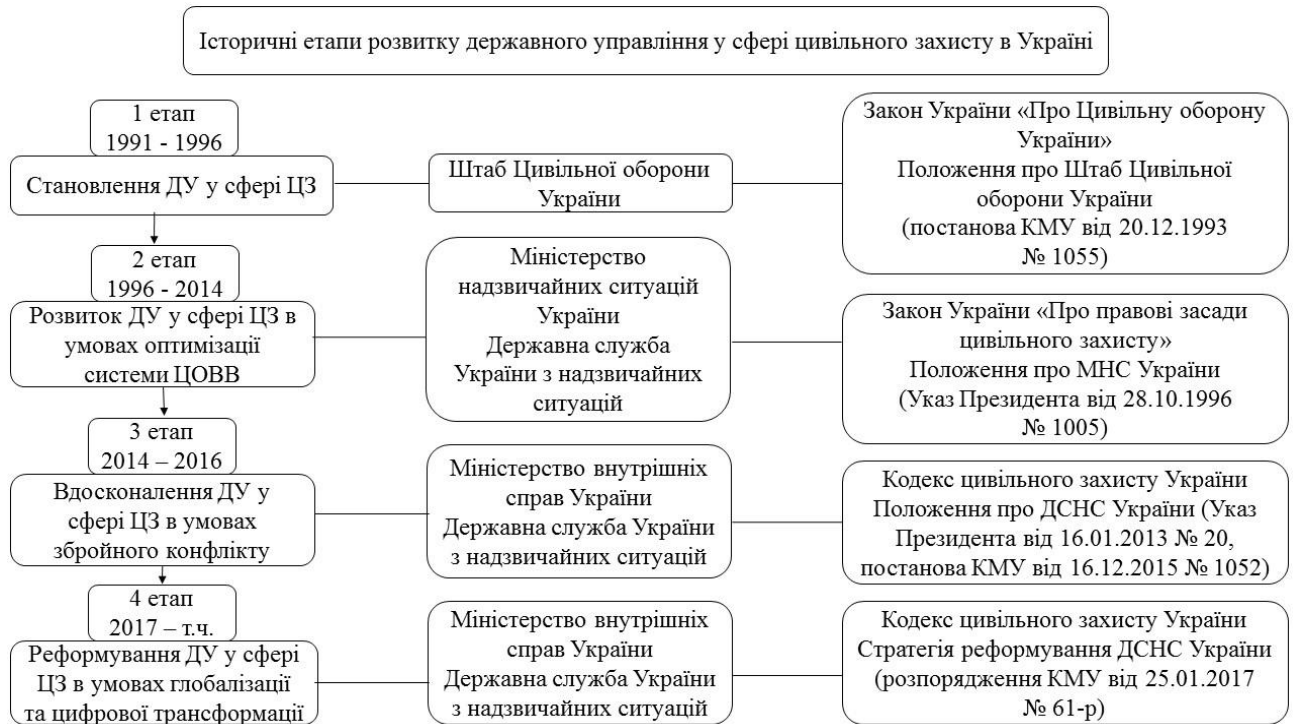

Рис. Історичні етапи розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в Україні.

Досліджено історію створення та практичну діяльність Механізму цивільного захисту Європейського Союзу – найбільшої в світі системи надання міжнародної координованої оперативної допомоги при надзвичайних ситуаціях, його нормативно-правову базу та питання співробітництва з Україною.

Доведено доцільність упровадження в сучасну модель цивільного захисту в Україні європейського досвіду в частині покладення на органи місцевого самоврядування повноважень із забезпечення пожежної безпеки населених пунктів і територій; стимулювання участі громадян у місцевій і добровільній пожежній охороні; запровадження страхування цивільно-правової відповідальності суб'єктів господарювання, як альтернативи плановим заходам державного нагляду (контролю).

Відзначено питання міжнародного співробітництва України на напряму цивільного захисту з Європейським Союзом, Організацією Об'єднаних Націй, НАТО, у рамках Частково відкритої угоди Ради Європи з питань запобігання, захисту та надання допомоги у разі великих природних та техногенних катастроф, Організацією з безпеки і співробітництва в Європі тощо.

Здійснено аналіз річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 – 2020 роки, доведено практичне значення співпраці з НАТО для подальшого набуття спроможностей ДСНС для оперативного та комплексного реагування на надзвичайні ситуації. Акцентовано увагу на питаннях розвитку цивільного захисту в умовах глобалізації та цифрової трансформації, участі України в подоланні наслідків глобальних катастроф, зокрема аварії на Чорнобильській АЕС, світової пандемії коронавірусної хвороби COVID-19, потужних землетрусів на території інших країн; співробітництва України з міжнародними організаціями, зокрема в форматі глобального громадянського суспільства.

Визначено, що побудова ефективної системи цивільного захисту можлива тільки на основі використання новітніх наукових досягнень та передових технологій у системах державного, регіонального, місцевого та об'єктового рівнів управління цивільним захистом, переходу системи цивільного захисту України на нову сучасну парадигму управління безпекою, використання ризик-орієнтованого підходу та європейських стандартів.

У третьому розділі – *«Державне управління у сфері цивільного захисту на сучасному етапі розвитку»* – розглянуто питання удосконалення публічного управління у сфері цивільного захисту в умовах децентралізації влади в Україні; окреслено шляхи покращення підготовки керівного складу та фахівців у сфері цивільного захисту, організації навчання населення діям при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій; визначено стратегічні пріоритети подальшого розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в Україні.

Визначено, що децентралізація державного управління у сфері цивільного захисту – це делегування додаткових повноважень у сфері цивільного захисту на територіальний рівень, вдосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної влади, аварійно-рятувальних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту і місцевої пожежної охорони, надання методичної допомоги громадам в організації місцевої добровільної пожежної охорони, врегулювання цих та інших питань шляхом внесення змін до чинного законодавства тощо.

Запропоновані шляхи нормативно-правового врегулювання питань цивільного захисту в процесі децентралізації влади на субрегіональному рівні, виконання Постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів», відповідних рішень Уряду. Дано визначення реформування організації цивільного захисту на субрегіональному рівні як процесу приведення організації цивільного захисту на районному рівні у відповідність до нового адміністративно-територіального поділу України.

Опрацьовано питання підготовки керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів із питань цивільного захисту, посилення їх підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, що як ніколи актуально на сучасному етапі розвитку системи цивільного захисту, зокрема в умовах збройного конфлікту на сході України, та потребує подальшого пошуку і впровадження новітніх інноваційних методів та технологій

в організації навчального процесу. Доведено важливість організації навчання населення діям при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій, формування культури безпеки життєдіяльності, обізнаності у сфері цивільного захисту та готовності до свідомих практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій, перспективність застосування мобільних технологій при підготовці населення до дій у надзвичайних ситуаціях. Розроблено низку практичних рекомендацій з модернізації системи функціонального навчання, оновлення навчальних програм, запровадження дистанційного навчання тощо.

Розглянуто сучасний стан функціонування ДСНС як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, здійснює безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту. Проаналізовано стан реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2016 – 2021 роки, заходів Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 року в контексті реформування системи цивільного захисту та Стратегії реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Встановлено, що реформування державного управління у сфері цивільного захисту та системи цивільного захисту в цілому відбувається з урахуванням сучасного етапу українського державотворення, подальшої децентралізації влади та європейської інтеграції України. У цьому зв'язку наведено схематичне зображення єдиної державної системи цивільного захисту, створеної на виконання Кодексу цивільного захисту України, на сучасному етапі реформування державного управління у сфері цивільного захисту. Розкрито ряд проблемних питань функціонування системи цивільного захисту, зокрема посилення пожежної безпеки в Україні, технічного оснащення, стану захисних споруд, створення системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112.

Запропоновано стратегічні пріоритети подальшого розвитку державного управління у сфері цивільного захисту: розбудова ефективної єдиної державної системи цивільного захисту; запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та профілактика пожеж; виконання у повному обсязі комплексу основних заходів цивільного захисту населення і територій під надзвичайних ситуацій та небезпечних подій; своєчасне та ефективне реагування сил цивільного захисту на надзвичайні ситуації, пожежі та інші небезпечні події; міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту; навчання та наукова діяльність у сфері цивільного захисту.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено аналіз теоретичних засад державного управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах українського державотворення, наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального завдання в галузі науки «Державне управління» щодо розвитку теорії організації цивільного захисту як складової національної безпеки, зокрема в умовах збройного конфлікту на сході України. Проведене дослідження,

одержані наукові результати, їх використання на практиці, а також реалізовані мета і завдання дослідження дають підстави сформулювати такі висновки та рекомендації.

1. Визначено теоретичний зміст державного управління у сфері цивільного захисту як складової національної безпеки в сучасних умовах державотворення та на тлі збройного конфлікту на сході України. Аргументовано, що організація цивільного захисту в Україні на всіх етапах його становлення та розвитку безпосередньо пов'язана з національною безпекою і обороною України. Проаналізовано виконання функцій ДСНС як складової сектору безпеки і оборони, взаємодію суб'єктів забезпечення національної безпеки України. Досліджено дії органів та підрозділів цивільного захисту в умовах збройного конфлікту на території Донецької та Луганської областей.

2. Розкрито еволюцію становлення та розвитку цивільного захисту в роки незалежності України, яка підтверджує пріоритетність цього важливого напрямку діяльності в Україні, позитивний вплив на практичні результати функціонування національної системи цивільного захисту. За результатами аналізу концептуальних підходів та теоретичних розробок вітчизняних науковців виокремлено наступні історичні етапи розвитку державного управління в сфері цивільного захисту, в контексті змін його організаційно-функціональної форми, нормативно-правового забезпечення та умов функціонування: I – (1991 – 1996 рр.) – становлення державного управління у сфері цивільного захисту; II – (1996 – 2014 рр.) – розвитку – в умовах оптимізації системи центральних органів виконавчої влади; III – (2014 – 2016 рр.) – удосконалення – в умовах збройного конфлікту на сході України; IV – (2017 – т.ч.) – реформування – в умовах глобалізації та цифрової трансформації.

3. Охарактеризовано нормативно-правове та організаційно-функціональне забезпечення державного управління у сфері цивільного захисту на різних етапах його розвитку, стан впровадження положень Кодексу цивільного захисту України. Водночас виявлено ряд проблем на етапі практичної реалізації чинного законодавства, зокрема в умовах децентралізації влади. Запропоновано проекти змін до чинного законодавства України у сфері цивільного захисту, прийняття нових нормативно-правових актів.

4. Проаналізовано становлення та розвиток Механізму цивільного захисту Європейського Союзу, його нормативно-правову базу та питання співробітництва з Україною. Доведено пріоритетність питання приєднання України до Механізму цивільного захисту в рамках Угоди про асоціацію Україна – Європейський Союз. Обґрунтовано доцільність впровадження окремих аспектів європейського досвіду функціонування систем цивільного захисту, зокрема в частині покладення на органи місцевого самоврядування повноважень із забезпечення пожежної безпеки населених пунктів і територій; стимулювання участі громадян у місцевій і добровільній пожежній охороні. У той же час у процесі дослідження встановлено, що організація державного управління у сфері цивільного захисту в Україні на багатьох напрямках його функціонування більш ефективна, ніж в європейських країнах.

Здійснено аналіз співробітництва України щодо цивільного захисту з міжнародними організаціями, двостороннього співробітництва України з країнами-членами Європейського Союзу (в першу чергу із сусідніми країнами) в галузі попередження катастроф, стихійних лих, інших надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, обміну досвідом розвитку систем цивільного захисту, вдосконалення державного управління у цій сфері. Запропоновано шляхи подальшого поглиблення міжнародного співробітництва України у сфері цивільного захисту як у двосторонньому так і в багатосторонньому форматі, реалізації укладених міжурядових угод.

5. Розглянуто проблеми розвитку цивільного захисту в умовах глобалізації та цифрової трансформації, проаналізовано участь України в подоланні наслідків глобальних катастроф, зокрема аварії на Чорнобильській АЕС, світової пандемії коронавірусної хвороби COVID-19, потужних землетрусів на території інших країн; співробітництво України з міжнародними організаціями, зокрема в форматі глобального громадянського суспільства тощо.

Доведено, що побудова ефективної системи цивільного захисту можлива тільки на основі використання новітніх наукових досягнень та передових технологій в системах державного, регіонального, місцевого та об'єктового рівнів управління цивільним захистом, якнайшвидшого переходу системи цивільного захисту України на нову сучасну парадигму управління безпекою, яка ґрунтується на використанні ризик-орієнтованого підходу, нормування рівнів ризиків і застосування відповідних норм.

6. Сформульовано напрями вдосконалення публічного управління у сфері цивільного захисту в умовах децентралізації влади в Україні. Систематизовано результати виконання основних заходів цивільного захисту в умовах реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні; організації та забезпечення пожежної безпеки на території об'єднаних територіальних громад; створення місцевих пожежних команд та центрів безпеки громад, запровадження руху добровільних пожежників тощо. З'ясовано, що проблеми подальшої децентралізації державного управління у сфері цивільного захисту, зокрема і з урахуванням євроінтеграційного вектору розвитку України, є як ніколи актуальними та мають потребу в подальшому розвитку.

7. Обґрунтовано стратегічні пріоритети подальшого розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в Україні, враховуючи досягнутий рівень ефективності системи цивільного захисту. Визначено шляхи реформування організації цивільного захисту в Україні та подальшого удосконалення публічного управління у сфері цивільного захисту. Запропоновано заходи для різних рівнів органів державного управління:

– на рівні Верховної Ради України – внести зміни до Кодексу цивільного захисту України в частині управління єдиною державною системою цивільного захисту, зокрема шляхом наділення керівними функціями Прем'єр-міністра України, голів відповідних державних адміністрацій; суттєвого перегляду системи нагляду і контролю в сфері пожежної та техногенної безпеки; взаємодії

функціональних та територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту в умовах виникнення надзвичайних ситуацій;

– на рівні Кабінету Міністрів України – прийняти необхідні рішення стосовно розширення мережі місцевих пожежних команд у територіальних громадах та залучення добровольців для забезпечення пожежної охорони; підвищення рівня підготовки керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів із питань цивільного захисту; реформування національної гідрометеорологічної служби; оптимізації діяльності Державної служби медицини катастроф;

– на рівні Міністерства внутрішніх справ України – під час розробки Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України передбачити заходи щодо створення системи ефективного моніторингу стану техногенної та природної безпеки, оцінки ризиків надзвичайних ситуацій;

– на рівні Державної служби України з надзвичайних ситуацій – під час розробки відповідних нормативно-правових актів передбачити додаткові заходи щодо забезпечення оперативного та комплексного реагування на надзвичайні ситуації; розбудови спроможностей у сфері гуманітарного розмінування; досягнення сумісності підрозділів ДСНС з підрозділами відповідних органів держав-членів НАТО та держав-членів ЄС тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України з державного управління та інших держав за напрямом, за яким виконане дисертаційне дослідження.

1. Подскальна О. А. Організація та розвиток цивільного захисту в Словацькій Республіці в контексті членства в Європейському Союзі / О. А. Подскальна // Інвестиції: практика та досвід: наук.-практ. журн. – 2015. – № 5. – С. 137 – 140.

2. Подскальна О. А. Приєднання України до Механізму цивільного захисту Європейського Союзу – один із пріоритетів її європейського вибору / О. А. Подскальна // Інвестиції: практика та досвід: наук.-практ. журн. – 2015. – № 19. – С. 130 – 134.

3. Подскальна О. А. Система цивільної оборони в Республіці Польща та українсько-польське співробітництво в контексті євроінтеграції України / О. А. Подскальна // Вісник НУЦЗ України (Сер. «Державне управління»). – 2016. – Вип. 2 (5). – С. 316 – 324.

4. Подскальна О. А. Генезис державного управління у сфері цивільного захисту в Україні в роки незалежності / О. А. Подскальна // Аспекти публічного управління : наук. журн. – 2016. – Вип. 35 - 36 (9 - 10). – С. 25 – 33.

5. Подскальна О. А. Нормативно-правове забезпечення функціонування єдиної державної системи цивільного захисту / О. А. Подскальна // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – 2017. – Вип. 1 (32). – С. 97 – 102.

6. Подскальна О. А. Розвиток наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки / О. А. Подскальна // Вісник НАДУ. – 2017. – Вип. № 4/2017. – С. 20 – 27.

7. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту: грані міжнародного співробітництва в контексті євроінтеграції України / О. А. Бойко // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. – 2019. – Вип. 1 (58) : у 2 ч. – Ч. 1. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. – С. 123 – 132.

8. Бойко О. А. Подальша децентралізація державного управління у сфері цивільного захисту / О. А. Бойко // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – 2019. – Вип. 1 (64). – С. 195 – 201.

9. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: становлення та розвиток / О. А. Бойко // Evropský politický a právní diskurz. – 2019. – Svazek 6. – 5 vyd. – S. 120 – 126.

10. Бойко О. А. Стратегія реформування державного управління у сфері цивільного захисту з урахуванням євроінтеграції України / О. А. Бойко // Аспекти публічного управління: наук. журн. – 2019. – Т. 7. – № 9 – 10. – С. 32 – 39.

11. Бойко О. А. Кодекс цивільного захисту України – основа організації державного управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах українського державотворення / О. А. Бойко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць. – 2019. – Т. 4. – № 80. – С. 29 – 33.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

12. Подскальна О. А. Досвід інших країн щодо становлення і функціонування публічного адміністрування / О. А. Подскальна // Сучасний стан цивільного захисту України: перспективи та шляхи до європейського простору: матер. 18 Всеукр.наук.-практ. конф. рятувальників. – Київ : ІДУЦЗ, 2016. – С. 239 – 241.

13. Подскальна О. А. Зарубіжний досвід становлення і функціонування публічного адміністрування / О. А. Подскальна // Становлення публічного адміністрування в Україні: матер. VII Всеукр. міжвуз. конф. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 189 – 192.

14. Подскальна О. А. Приєднання України до Механізму цивільного захисту Європейського Союзу – один із шляхів подальшого вирішення проблем запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та захисту об'єктів критичної інфраструктури / О. А. Подскальна // Актуальні проблеми моделювання ризиків і загроз виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах критичної інфраструктури: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ : УкрНДЦЗ, 2016. – С. 127 – 133.

15. Подскальна О. А. Проблеми співвідношення політики та державного управління в сучасному суспільстві / О. А. Подскальна // Взаємозв'язок політики управління: теоретичний і прикладний аспект: матер. круг. столу. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 116 – 119.

16. Подскальна О. А. Питання соціального захисту та соціальної безпеки в діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій / О.А. Подскальна // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матер. X регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 179 – 181.

17. Подскальна О. А. Цивільний захист як об'єкт публічного адміністрування / О. А. Подскальна // Становлення публічного адміністрування в Україні: матер. VIII Всеукр. міжвуз. конф. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – С. 58 – 61.

18. Подскальна О. А. Державна політика та державне управління у сфері цивільного захисту: на шляху реформ / О. А. Подскальна // Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект: матер. круг. столу. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – С. 136 – 138.

19. Подскальна О. А. Пріоритетні напрямки державного управління у сфері цивільного захисту / О. А. Подскальна // Інституційний розвиток системи публічного управління та адміністрування: зб. тез доп. матер. круг. столу. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2017. – С. 50 – 53.

20. Подскальна О. А. Механізм цивільного захисту Європейського Союзу – один із пріоритетів євроінтеграції України / О. А. Подскальна // Сучасний стан цивільного захисту України та перспективи розвитку: матер. 19 Всеукр. наук.-практ. конф. рятувальників. – Київ : ІДУЦЗ, 2017. – С. 343 – 346.

21. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту – важливий чинник безпечного розвитку суспільства / О. А. Бойко // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком: матер. XI регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – С. 323 – 326.

22. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади / О. А. Бойко // Становлення публічного адміністрування в Україні: матер. IX Всеукр. міжвуз. конф. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – С. 26 – 29.

23. Бойко О. А. Актуальні питання формування та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту / О. А. Бойко // Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект: матер. круг. столу. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – С. 15 – 18.

24. Бойко О. А. Актуальні питання державного управління у сфері цивільного захисту в контексті реалізації адміністративної реформи / О.А. Бойко // Актуальні питання публічного управління та адміністрування в контексті реалізації адміністративної реформи: матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. / за заг. ред. С. М. Приліпка, О. І. Васильєвої, Н. В. Васильєвої, І. М. Грищенко. – Умань : «Сочінський М.М.», 2018. – С. 78 – 80.

25. Бойко О. А. Єдина державна система цивільного захисту в умовах реалізації завдань децентралізації влади / О. А. Бойко // Сучасний стан цивільного захисту України та перспективи розвитку: матер. 20 Всеукр. наук.-практ. конф. – Київ : Вид. дім «Гельветика», 2018. – С. 49 – 51.

26. Бойко О. А. Запровадження системи управління техногенною та пожежною безпекою на основі ризико-орієнтованого підходу і європейських

стандартів – один із напрямів підвищення ефективності державного управління у сфері цивільного захисту / О. А. Бойко // Інформація, аналіз, прогноз – стратегічні важелі ефективного державного управління: матер. XI міжнар. наук.-практ. конф. – Київ : УкрІНТЕІ, 2018. – С. 46 – 50.

27. Бойко О. А. Підготовка фахівців у сфері цивільного захисту – важливий чинник ефективного державного управління, безпечного розвитку суспільства / О. А. Бойко // Актуальні питання підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування: матер. щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (Київ, 1 – 2 листоп. 2018 р.): у 2 т. / ред. колегія: В. С. Куйбіда, А. П. Савков, І. О. Дегярьова та ін. – Київ : НАДУ, 2018. – Т. 1. – С. 60 – 65.

28. Бойко О. А. Організація навчання населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях та підготовки населення до таких дій – один із напрямів державного управління в контексті децентралізації влади та європейської інтеграції / О.А. Бойко // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком: матер. XII регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – С. 244 – 247.

29. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах / О. А. Бойко // Публічне управління: XXI століття: синтез науки і практики: зб. тез XIX Міжнар. наук. конгр. – Харків : Вид-во ХарРІДУ НАДУ «Магістр», 2019. – С. 496 – 499.

30. Бойко О. А. Становлення державного управління у сфері цивільного захисту / О. А. Бойко // Становлення публічного адміністрування в Україні: матер. X наук.-практ. конф. за міжнар. уч. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. – С. 43 – 45.

31. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту: освітній аспект / О. А. Бойко // Наукове забезпечення освітньої діяльності у сфері цивільного захисту: матер. II наук.-практ. конф. за міжнар. уч. – Київ : ІДУЦЗ, 2019. – С. 17 – 18.

32. Бойко О. А. Європейська інтеграція України у сфері цивільного захисту / О. А. Бойко // Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: матер. 16-ї регіон. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. – С. 103 – 106.

33. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту на сучасному етапі розвитку України/ О. А. Бойко // Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи: матер. X міжнар. наук. конф. аспірантів і докторантів з держ. упр. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. – С. 19 – 22. – URL: <http://oridu.odessa.ua/9/buk/03.07.2019-1.pdf>

34. Бойко О. А. Державна політика та державне управління у сфері цивільного захисту / О. А. Бойко // Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект: матер. круг. столу / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. – С. 10 – 12.

35. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в контексті функціонування системи центральних органів виконавчої влади України / О. А. Бойко // Розвиток цивільного захисту в сучасних безпекових

умовах: матер. 21-ої Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. – Київ : ІДУЦЗ, 2019. – С. 36 – 38.

36. Бойко О. А. Державна політика та державне управління у сфері пожежної безпеки / О. А. Бойко // Надзвичайні ситуації: безпека та захист: матер. ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. – Черкаси : ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. – С. 25 – 27.

37. Бойко О. А. Підготовка керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту / О. А. Бойко // Навчання публічних службовців: новітні тенденції та технології: матер. щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. : у 2 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, І. О. Дегярьової. – Київ: НАДУ, 2019. – Т. 2. – С. 27 – 30.

38. Бойко О. А. Питання подальшого розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в контексті сучасних економічних реформ / О. А. Бойко // Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: зб. тез доп. ІІІ Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. – С. 78 – 80.

39. Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту: інформаційна складова та пріоритетні напрямки її розвитку / О. А. Бойко // Інформація, аналіз, прогноз – стратегічні важелі ефективного державного управління: матер. ХІІ міжнар. наук.-практ. конф. – Київ : УкрІНТЕІ, 2019. – С. 55 – 58.

40. Бойко О. А. Питання впровадження системи управління цивільним захистом на основі ризик-орієнтованого підходу / О. А. Бойко // Сучасні методи, інформаційне, програмне та технічне забезпечення систем керування організаційно-технічними та технологічними комплексами: матер. VІІ міжнар. наук.-техн. інтернет-конф. – Київ : НУХТ, 2020. – С. 201 – 202.

АНОТАЦІЇ

Бойко О. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах українського державотворення. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. – Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Дніпро, 2021.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню державно-управлінських аспектів становлення та розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в сучасних умовах українського державотворення.

Проаналізовано розвиток наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави, зокрема в умовах збройного конфлікту на сході України. Досліджено еволюцію державного управління у сфері цивільного захисту в роки незалежності України та здійснено комплексний аналіз нормативно-правового забезпечення функціонування єдиної державної системи цивільного захисту. Розглянуто питання розвитку цивільного захисту в

контексті децентралізації влади в Україні, європейської інтеграції, в умовах глобалізації та цифрової трансформації. Окреслено стратегічні напрямки подальшого реформування державного управління у сфері цивільного захисту. Запропоновано внесення необхідних змін до чинного законодавства.

Ключові слова: державне управління, цивільний захист, Кодекс цивільного захисту України, єдина державна система цивільного захисту, європейська інтеграція. Механізм цивільного захисту Європейського Союзу, надзвичайна ситуація, національна безпека, реформування системи цивільного захисту, децентралізація влади.

Boyko O. A. Public administration in the sphere of civil defense under the modern conditions of Ukrainian state formation. - Manuscript.

Dissertation for the candidate degree of sciences in Public Administration, specialty 25.00.01 – theory and history of public administration. – Dnipropetrovsk Regional Institute for Public Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine. – Dnipro, 2021.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of public administrative aspects of public administration's formation and development in the sphere of civil defense in the modern conditions of Ukrainian state formation. The development of the scientific thought on the organization of civil defense as a component of national security of the state, i.e. in conditions of the armed conflict in the Eastern Ukraine, has been analyzed. The role and place of civil defense in Ukrainian national security system, the State Emergency Service of Ukraine being a component of the security and defense sector in the context of implementing the articles of the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine" and the National Security Strategy of Ukraine, has been studied. The genesis of public administration in the sphere of civil defense during the years of independence has been investigated. The periodization of the development of Ukraine's public administration in the sphere of civil defense has been suggested based on the results of the analysis of conceptual approaches and theoretical developments of domestic scientists.

A comprehensive analysis of the regulatory and legal support for the functioning of a consolidated state system of civil defense has been made. The state of implementation of the provisions of the Civil Defense Code of Ukraine, the problems that arose during their practical implementation at the present stage of development of the civil defense system has been investigated. It has been suggested to change the current legislation of Ukraine and to adopt new regulations, which should take into account further reform of the civil defense system.

The priority of Ukraine's accession to the Civil Defense Mechanism within the framework of the Ukraine-European Union Association Agreement has been proved. The analysis of functioning of systems of civil defense in the countries - members of the European Union, the international cooperation of Ukraine in the sphere of civil defense has been carried out. The expediency of implementation of European experience of civil defense systems' functioning has been grounded, especially in the

part of assignment local self-government bodies of powers on the maintenance of fire safety of settlements and territories; stimulating the participation of citizens in local and voluntary fire protection; implementation of insurance of others' civil liability. The development of the civil defense issue in the context of globalization and digital transformation has been investigated, i.e., Ukraine's participation in overcoming the consequences of global catastrophes, the Chernobyl accident, the global pandemic of acute respiratory disease COVID - 19, powerful earthquakes in other countries, has been analyzed.

The prospects of the fastest transition of Ukraine's civil defense system to a new paradigm of security management, which is based on the use of risk-oriented approach as one of the most modern computer technologies of security regulation, have been proved; introduction of a man-made and fire safety management system based on a risk-oriented approach and European standards, i.e., on the protection of objects of critical infrastructure has been described. The issue of implementation of civil defense' basic actions in conditions of reforming local self-government and territorial power organization in Ukraine has been investigated, in particular, at the subregional level; organization and provision of fire safety on the territory of united territorial communities; creation of local fire brigades, setting the movement of voluntary firefighters; creation of community safety centers, etc.

Ways to further improvement of functional training of management and specialists in civil defense sphere, search and implementation of new innovative methods and technologies in the organization of the educational process, training of the population how to act in case of threat and emergencies, have been analyzed.

The strategic directions of public administration's further reform in the sphere of civil defense have been outlined. It has been suggested to make the necessary changes to the current legislation, to introduce the best standards of public administration, based on using European and world experience.

It has been found out that at the present stage of Ukrainian state formation, the latest concepts of development of the national civil defense system are needed at the central, regional, local and object levels of civil defense management. Public administration in the sphere of civil defense must take into account the ongoing armed conflict in the Eastern Ukraine, new global challenges in the world, the high level of natural and man-made hazards in Ukraine, threats of catastrophic climate change and epidemic outbreaks, the realities of digital transformation in all spheres of activity, the introduction of new terms and concepts that will reflect current changes in the organization of civil protection.

Key words: public administration, civil defense, Code of Civil Defense of Ukraine, unified state system of civil defense, State Service of Ukraine for Emergencies, European integration, European Union civil defense mechanism, state of emergency, national security, reform of the civil defense system, decentralization of power.

Підписано до друку 05.03.2021.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Обл.- вид. арк. 1,16.
Ум. - друк. арк. 0,83. Наклад 100 прим.
Зам. № 10/21.

Видавництво «Грані».
Свідоцтво ДК № 2131
м. Дніпро, вул. Старокозацька, 12-д, к.8.
т. + 38(050) 258-83-86.